

SVENSK EXEGETISK ÅRSBOK
82

På uppdrag av Svenska Exegetiska Sällskapet
utgiven av Göran Eidevall

Uppsala 2017

Utgivare och redaktör: Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Redaktionssekreterare: David Willgren (david.willgren@altutbildning.se)
Recensionsansvarig: Rosmari Lillas-Schuil (rosmari.lillas@gu.se)

Redaktionskommitté:

Göran Eidevall (goran.eidevall@teol.uu.se)
Rikard Roitto (rikard.roitto@ths.se)
Blaženka Scheuer (blazenka.scheuer@ctr.lu.se)
Cecilia Wassén (cecilia.wassen@teol.uu.se)

Prenumerationspriser:

Sverige: SEK 200 (studenter SEK 100)

Övriga världen: SEK 300

Frakt tillkommer med SEK 50. För medlemmar i SES är frakten kostnadsfri.

SEÅ beställs hos Svenska Exegetiska Sällskapet via hemsidan eller postadress ovan, eller hos Bokrondellen (www.bokrondellen.se). Anvisningar för medverkande återfinns på hemsidan eller erhålls från redaktionssekreteraren (david.willgren@altutbildning.se).
Manusstopp är 1 mars.

Tidskriften är indexerad i Libris databas (www.kb.se/libris/), samt ATLA Religion Database®, publicerad av the American Theological Library Association, 300 S. Wacker Dr., Suite 2100, Chicago, IL 60606; e-mail: atla@atla.com; webb: www.atla.com.

Omslagsbild: Del av 11Q19, ”Tempelrullen”, daterad till mellan första århundradet f.v.t och första århundradet v.t.

Svenska Exegetiska Sällskapet
c/o Teologiska institutionen
Box 511, S-751 20 UPPSALA, Sverige
www.exegetiskasallskapet.se

ISSN 1100-2298

Uppsala 2016

Tryck: Bulls Graphics, Halmstad

Innehåll

EXEGETISKA DAGEN 2016

<i>Eidevall, Göran</i> , 80 år senare: Exegetiska sällskapet, <i>SEÅ</i> och de exegetiska dagarna – tal vid exegetiska sällskapets 80-årsjubileum	1
<i>Crawford, Sidnie White</i> , Textual Growth and the Activity of Scribes.....	6
<i>Laato, Antti</i> , Rewriting Israel's History in the Apocalyptic Context: Animal Apocalypse in First Enoch	28
<i>Docherty, Susan</i> , Why So Much Talk? Direct Speech as a Literary and Exegetical Device in Rewritten Bible with Special Reference to Pseudo-Philo's <i>Biblical Antiquities</i>	52

ARTIKLAR

<i>Spjut, Petter</i> , Polemisk etikett eller saklig beteckning? En studie av svenskspråkiga opinionsbildares användning av termen "gnosticism" och dess implikationer för bibelvetenskaplig och kyrkohistorisk forskning	76
<i>Hedlund, Simon</i> , Who Are the ἀρσενοκόϊται, and Why Does Paul Condemn Them (1 Cor 6:9)?	116
<i>Kelhoffer, James A.</i> , Simplistic Presentations of Biblical Authority and Christian Origins in the Service of Anti-Catholic Dogma: A Response to Anders Gerdmar	154

REPLIKER

<i>Gerdmar, Anders</i> , The End of Innocence: On Religious and Academic Freedom and Intersubjectivity in the Exegetical Craft – A Response to James Kelhoffer	179
<i>Kelhoffer, James A.</i> , A Diverse Academy Recognizes No Boundaries for Critical Inquiry and Debate: A Rejoinder to Anders Gerdmar	210

RECENSIONER

Aichele, George, <i>Simulating Jesus: Reality Effects in the Gospels</i> (Joel Kuhlin)	223
Amos, Roger, <i>Hypocrites or Heroes? The Paradoxical Portrayal of the Pharisees in the New Testament</i> (Tobias Ålöw)	226
Collins, John J., <i>Encounters with Biblical Theology</i> (Stig Norin)	230
Dochhorn Jan, Susanne Rudnig-Zelt, and Benjamin Wold (eds.), <i>Das Böse, der Teufel und Dämonen – Evil, the Devil, and Demons</i> (Torsten Löfstedt)	235
Ehrman, Bart D., <i>Jesus Before the Gospels: How the Earliest Christians Remembered, Changed, and Invented Their Stories of the Savior</i> (Joel Kuhlin)	239
England Emma och William John Lyons (red.), <i>Reception History and Biblical Studies: Theory and Practice</i> (Mikael Larsson)	243
Fewell, Danna Nolan (ed.), <i>The Oxford Handbook of Biblical Narrative</i> (Josef Forsling)	245
Gordon, Robert P. and Hans M. Barstad (eds.), <i>“Thus speaks Ishtar of Arbela”: Prophecy in Israel, Assyria and Egypt in the Neo-Assyrian Period</i> (Magnus Halle)	249
Giuntoli Federico and Konrad Schmid (eds.), <i>The Post-Priestly Pentateuch: New Perspectives on Its Redactional Development and Theological Profiles</i> (Jan Retsö)	256
Hayes, Elizabeth R. och Lena-Sofia Tiemeyer (red.), <i>“I Lifted My Eyes and Saw”: Reading Dream and Vision Reports in the Hebrew Bible</i> (Stefan Green)	261
Heilig, Christoph, <i>Hidden Criticism? The Methodology and Plausibility of the Search for a Counter-Imperial Subtext in Paul</i> (Joel Kuhlin)	264
Kim, Yeong Seon, <i>The Temple Administration and the Levites in Chronicles</i> (Jan Retsö)	268
Klein, Anja, <i>Geschichte und Gebet: Die Rezeption der biblischen Geschichte in den Psalmen des Alten Testaments</i> (LarsOlov Eriksson)	272
Klink III, Edward W., och Darian R. Lockett. <i>Understanding Biblical Theology: A Comparison of Theory and Practice</i> (Bo Krister Ljungberg)	274
Knoppers, Gary N., <i>Jews and Samaritans: The Origins and History of Their Early Relations</i> (Cecilia Wassén)	278

Markschies, Christoph, <i>Christian Theology and Its Institutions in the Early Roman Empire: Prolegomena to a History of Early Christian Theology</i> (Carl Johan Berglund)	282
Mettinger, Tryggve N. D., <i>Reports from a Scholar's Life: Select Papers on the Hebrew Bible</i> (Cian Power)	285
Neusner, Jacob och Alan J. Avery Peck (red.); William Scott Green och Günter Stemberger (rådgivande red.), <i>Encyclopedia of Midrash. Biblical Interpretation in Formative Judaism. Volume I-II</i> (Tobias Ålöw)	289
Porter, Stanley E. och David I. Yoon (red.), <i>Paul and Gnosis</i> (Paul Linjamaa)	291
Smith, Geoffrey S., <i>Guilt By Association: Heresy Catalogues in Early Christianity</i> (Martin Wessbrandt)	295
Strauss, Mark L. och Paul E. Engle (red.), <i>Remarriage After Divorce in Today's Church</i> (Bo Krister Ljungberg)	299
Willgren, David, <i>The Formation of the 'Book' of Psalms: Reconsidering the Transmission and Canonization of Psalmody in Light of Material Culture and the Poetics of Anthologies</i> (Anja Klein)	302
Wright, Tom, <i>The Day the Revolution Began: Rethinking the Meaning of Jesus' Crucifixion</i> (Mikael Tellbe)	306

EMMA ENGLAND OCH WILLIAM JOHN LYONS (RED.)

Reception History and Biblical Studies: Theory and Practice

LHBOTS, Scriptural Traces 615, London: Bloomsbury, 2015, Hardcover, 256 s., £80, ISBN: 978-0-56766010-7.

Vad är vitsen med receptionshistoria och hur kan fältet bäst bidra till bibelvetenskapen (och humaniora) i stort? Det uppfattar jag som grundfrågorna i England och Lyons ambitiösa och länge emotsedda antologi. För trots att fältet nu knappast längre kan kallas nytt är samsynen kring uppgiften, tillvägagångssätten eller de teoretiska utgångspunkterna närmast obefintlig. Till skillnad från de senaste årens ström av programförklaringar om vad receptionshistoria bör vara (Beal, Sawyer, Boer, Spieckermann, Breed etc.) vill England och Lyons avstå från att presentera metodpaket eller från att sätta gränser för fältet. Deras uttalade syfte är att ge ”exempel på teoretiska och praktiska interaktioner mellan text, kontext och publik” (5) och på så sätt stimulera en fortsatt utveckling. Det klingar väl blygsamt och neutralt i mina öron. Utgångspunkten är snarare att bibelvetenskapen befinner sig i en akut kris (av försnävning och marginalisering) och att det inte längre är hållbart att betrakta receptionshistoria som något katten släpat in, när fältet istället kan bidra till tillväxt och förnyelse inom hela disciplinen.

Antologin är indelad i fyra huvuddelar. Den inledande ”Reception history, historical criticism and biblical studies” riktar blicken inåt. En återkommande synpunkt är att uppdelningen mellan receptionshistoria och historisk-kritisk forskning är kontraproduktiv och döljer mer än den förklarar (Harding, Crossley, Morgan). Är egentligen allt historia eller allt reception? Gillingham uppvisar störst självdistans, i sin personliga reflektion över en förflugen kommentar från en kollega, ”Receptionshistoria är bibelvetenskap på semester”. Ja, kanske är det precis vad vi behöver, ett perspektivbyte, både vad gäller material och metoder.

Nästa del, ”Conceptualizing reception history”, ger en provkarta på olika sätt att teoretisera reception, med kortare textexempel. Vander Stichele presenterar och utvärderar tre väl valda ingångar (Culler, Bal samt Deleuze och Guattari) för att sedan ”tillämpa” dessa på berättelsen om Johannes Döparens död. Breed fortsätter att intressera sig för vad en

text ”gör”. Mot textkritikens ”moraliserande” diskurs (där texter ”korrumperas”) föreslår han istället en ”etiologisk”. Hellre än att sträva efter en förlorad idealiserad text, bör vi acceptera att texten uppträder i olika former genom historien och studera dessa förutsättningslöst. Tongue visar i sin tolkning av samtida hebreisk poesi (Amichai) hur distinktionen mellan konfessionell – icke-konfessionell bryter samman. Framträder receptionshistorien som en särskilt lämplig arena för att studera komplexet religion och sekularism. Gunda närmar sig en liknande problematik, fast i en vidare sociokulturell kontext. Vad har koloniala och post-koloniala tolkningar av Gen 19 med samtida Zimbabwisk lagstiftningen mot sodomi att göra?

Tredje delen, ”Practical implications, difficulties and solutions”, bjuder på betraktelser över personliga forskarresor i receptionshistorien. Boer landar hos Lenin, Calvin och Nick Cave. Boxall tar oss med till ön Patmos och visar vad han lärt av pre-kritiska läsningar av Uppenbarelseboken. England gläntar på dörren till digitala humaniora och berättar om de vedermödor och möjligheter som följer med databasbyggande (för barnbiblar). West gör en tresiktad läsning av AmaNazarethas liturgiska och rituella textanvändning (Jeftas dotter) under 1900-talet. I den avslutande delen ”Bible, reception and popular music” får vi slutligen några konkreta studier, av en massivt manlig corpus med Cohen, Depeche Mode och U2.

Låt mig först säga att detta är en synnerligen genomtänkt och välkomponerad antologi. Delarna följer naturligt på varandra och beröringspunkterna mellan bidragen är många (t.ex. i ifrågasättandet av ”bibeln” som ett enhetligt objekt), utan att skiljelinjerna tonas ned (t.ex. i synen på uppgiften). Del två framstår som matnyttigast genom sin inventering/problematisering av nyare och mer beprövade teoretiska ansatser, även om exemplen bitvis är alltför skissartade för att potentialen ska framträda tydligt. Jag måste dock erkänna att jag inte delar den lätt alarmistiska attityd som uttrycks i första delen (men det kan säga mer om mina privilegier/position/naivitet). Jag tror inte på svulstiga programförklaringar, men om vi genom samtal kan övervinna ett

fyrkantigt paradigmatänkande och istället ge rum för mångfald i samexistens är mycket vunnet.

De avslutande faktiska analyserna lever inte upp till mina (högt ställda) förväntningar. Här ser jag en överraskande obalans mellan gammalt och nytt. Jacobus grepp kan närmast beskrivas som etiologiskt (kontra Breeds etologiska) med fokus på genetisk intertextualitet. Cohens klassiker "Who by Fire?" fungerar här primärt som avstamp till en undersökning av babyloniska influenser till den judiska liturgiska texten *Unetaneh toqef*. Lyons arbetar i hög utsträckning med biografisk metod (uppväxt, intervjuer) när han mejslar fram ett "evangelium enligt Gore" ur Depeche Modes version av "John the Revelator". Med Blooms "anxiety of influence" undersöker Gilmour intertextualiteten mellan Lennons "God", U2s "God part II" och Normans "God part III" vad gäller synen på religion och på musikens kraft. Sista ordet går till religionssociologen Abraham som levererar relevant, men bitvis svepande kritik, till exempel att receptionsforskare tenderar att behandla lätttexter väl närstynt som "heliga texter" eller att forskarna inte intresserar för elefanten i rummet: de faktiska lyssnarna. Däremot visar antologins två afrikanska bidrag (Gunda och West) hur receptionsforskning produktivt kan beakta större sociala förändringar.

Reception History and Biblical Studies ger en kvalificerad lägesbeskrivning av fältets möjligheter och utmaningar. Dess främsta styrka ligger i de teoretiska bidragen, enligt min mening, men den utmanar oss också till att lyfta blicken och självkritiskt fundera över vad receptionshistoria i synnerhet, och bibelvetenskap i allmänhet, är till för.

Mikael Larsson, Uppsala universitet

DANNA NOLAN FEWELL (ED.)

The Oxford Handbook of Biblical Narrative

New York: Oxford University Press, 2016, Hardcover, xi + 644 pp., £97,

ISBN: 978-0-19996-772-8.

The jacket states that this handbook "is a state-of-the-art anthology, offering critical treatments of both the Bible's narratives and topics related to the Bible's narrative constructions," which is a good summary of